

Kapittel 4 Kostnader og inntekter – kompendium

Innhold

Kostnader	1
Inntekter	4
Bedriftens inntekter	4
Formler	5

Kostnader

Vi skiller mellom kostnader og utgifter:

Utgift er kjøp av ressurser, vurdert i penger (varekjøpet fra økonomistyring).

Kostnad er forbruk av ressurser, vurdert i penger (varekostnaden fra økonomistyring dvs. at vi tar hensyn til endringen i varebeholdningen).

Resultatet finner vi ved å ta inntekter – kostnader.

Vi husker også fra økonomistyring at ved ledig kapasitet, er det bedre å tjene noe enn ingenting, dvs. at alt vi kan oppnå av inntekt mer enn de variable kostnadene anses som positivt. Da er det de variable kostnadene som er relevante, og de faste kostnadene er irrelevante. På lang sikt derimot er alle kostnader relevante.

Vi grupperer gjerne kostnader etter:

- Kostnadsart (type)
- Direkte og indirekte kostnader
- Faste og variable kostnader

Direkte kostnader er kostnader som vi direkte kan spore til et enkelt produkt.

Indirekte kostnader er kostnader som er felles for flere eller en gruppe produkter.

Faste kostnader (FK) er kostnader som ikke varierer med produksjonsmengden innenfor en gitt kapasitetsgrense. F.eks. husleie, lønn til administrativt personell, avskrivninger, renter, forsikring og lignende.

Sprangvise faste kostnader. Dersom vi må øke kapasiteten (utvide), økes de faste kostnadene. F.eks. flere maskiner, større lokaler, flere administrativt ansatte og lignende.

Reversible og irreversible faste kostnader. Reversible faste kostnader er faste kostnader vi kan kvitte oss med dersom produksjonen synker igjen, dvs. hvis vi ikke lengre har behov for den høyere kapasiteten. Irreversible faste kostnader er faste kostnader vi ikke klarer å kvitte oss med dersom kapasiteten synker (kostnader av mer permanent art).

Driftsavhengige og driftsuavhengige faste kostnader. Driftsuavhengige faste kostnader er faste kostnader som ikke forsvinner om bedriften innstiller produksjonen for en periode. Kostnader til lønn til ansatte som ikke kan sies opp eller permitteres, renter og avskrivninger er eksempler på slike kostnader som påløper selv om en har driftsstans i bedriften. Driftsavhengige faste kostnader er faste kostnader som forsvinner umiddelbart om man har en driftsstans i bedriften. Det kan være lønn til ansatte en kan permittere eller si opp umiddelbart, leieavtaler på lokaler, maskiner o.l. som har kort oppsigelsestid.

Variable kostnader (VK) er kostnader som varierer med produksjonsmengden. Produksjon null = variable kostnader null. F.eks. råvarer, materialer, lønn til ansatte i produksjonen, andre variable driftskostnader som strøm til maskiner, drift av biler og lignende.

Proporsjonale variable kostnader er kostnader som endrer seg i samme takt som produksjonsmengden. Dobler vi antallet enheter i produksjonen, dobler vi de variable kostnadene. De gir konstante enhetskostnader, dvs. lik variabel kostnad per enhet uansett produksjonsmengde.

Underproporsjonale variable kostnader er kostnader som f.eks. ved en produksjonsøkning kan utnytte de variable produksjonsfaktorene bedre, ved å bli mer effektive. For eksempel kan man ved større innkjøp av råvarer få lavere pris, og dermed lavere kostnad per enhet. Dersom vi dobler produksjonsmengden vil ikke de variable kostnadene doble seg tilsvarende, men være lavere. De gir fallende enhetskostnad, dvs. jo flere enheter, jo lavere kostnad per enhet.

Overproporsjonale variable kostnader er kostnader som øker når vi nærmer oss kapasitetsgrensen fordi produksjonen da blir mindre effektiv, f.eks. ved overtidsbetaling til de ansatte, en gjør flere feil og lignende. Dersom en dobler produksjonsmengden, vil en mer enn doble produksjonskostnaden. De gir stigende enhetskostnader, dvs. jo flere enheter, jo høyere kostnad per enhet.

NB! Når vi legger sammen alle de variable kostnadene i en bedrift, vil enhetskostnadene normalt sett stige fra først å være underproporsjonale, deretter proporsjonale og til sist overproporsjonale når en nærmer seg kapasitetsgrensen.

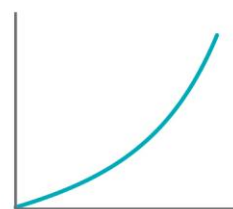
Variable totalkostnader (VTK)

Underproportjonale VTK

Proporsjonale VTK

Overproportjonale VTK

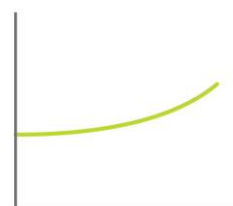
Variable enhetskostnader (VEK)

Underproportjonale VEK

Proporsjonale VEK

Overproportjonale VEK

Differansekostnaden (DK) eller grensekostnaden, er kostnadsendringen en får ved en bestemt mengdeendring.

Sum totale kostnader (STK) = Faste totale kostnader (FTK) + Variable totale kostnader (VTK)

Ved å dele de ulike kostnadene på antallet enheter finner vi enhetskostnaden. Den betegnes da som variable enhetskostnader (VEK), eller sum enhetskostnader (SEK). For å finne differanseenhetskostnaden (DEK) deler vi på antallet enheter mellom mengdeintervallene.

Kostnadsoptimal produksjonsmengde er den produksjonsmengden som gir den laveste gjennomsnittskostnaden per enhet.

Vi finner kostnadsoptimum på laveste punktet på SEK-kurven, det vil si i skjæringspunktet mellom kurvene for differanseenhetskostnader (DEK) og sum enhetskostnader (SEK).

Når DEK er lavere enn SEK, betyr det at én ny enhet koster mindre enn gjennomsnittskostnaden for de tidligere enhetene. Kostnadmessig lønner det seg da å øke produksjonen.

Der DEK- og SEK-kurvene krysser hverandre, er kostnaden for å produsere én enhet til lik gjennomsnittskostnaden for den forrige enheten.

Når DEK er høyere enn SEK, blir det dyrere per enhet å øke produksjonen enn tidligere, slik at det ikke lenger kostnadmessig lønner seg å produsere flere enheter.

Skjæringspunktet kalles derfor for **kostnadsoptimum**. Kostnadsoptimal produksjonsmengde er derfor hvor en finner den laveste kostnadene per produsert enhet.

I skjæringspunktet mellom kurvene for differanseenhetskostnader og variable enhetskostnader finner vi tilsvarende den produksjonsmengden som gir de laveste variable kostnadene per enhet.

Inntekter

Etterspørsel er summen av det som ønskes kjøpt på et bestemt marked (der kjøpere og selgere møtes).

Noen faktorer som virker inn på etterspørselen:

- Pris på produktet
Lavere pris fører normalt til økt etterspørsel, og høyere pris gir normalt lavere etterspørsel.
- Prisen på andre produkter
Konkurrerende varer er varer som stort sett kan erstatte hverandre.
Komplementære varer er varer som på en måte hører eller fungerer sammen, og vanskelig kan brukes hver for seg,
- Kvaliteten
Bedre kvalitet fører til større etterspørsel?
- Salgsinnsats
Reklame og andre former for markedsføringstiltak, valg av emballasje, servicetiltak.
- Individuelle forhold ved etterspøreren
Kjøpekraften, eller inntekten til kjøpegruppen.
Smaken til kjøpegruppen og omgivelsene rundt.

Høyest mulig etterspørsel er ikke noe mål i seg selv. Det gjelder å finne den kombinasjonen av pris og solgt mengde som gir størst mulig overskudd for bedriften. Denne problemstillingen behandles i kapittel 7 Markedstilpasning.

Bedriftens inntekter

Etterspørsel er summen av det som ønskes kjøpt på et bestemt marked

Salgsinntekt = Pris (P) · Mengde (X)

$$\text{Pris} = \frac{\text{Salgsinntekt}}{\text{Mengde}}$$

Overskudd = Inntekter – Totale kostnader

Differanseinntekt (DI) er endring i salgsinntekten ved en bestemt endring i den solgte mengden.

$$\text{Differanse enhetsinntekt (DEI)} = \frac{\text{Differanseinntekt}}{\text{Antall enheter i intervallet}}$$

Formler

<i>Formel 4.1</i>	<i>Varekostnad</i>	$Varekostnad = IB_{varelager} + Innkj\ddot{o}p - UB_{varelager}$
<i>Formel 4.2</i>	<i>Faste enhetskostnader</i>	$FEK = \frac{FTK}{Mengde}$
<i>Formel 4.3</i>	<i>Variable enhetskostnader</i>	$VEK = \frac{VTK}{Mengde}$
<i>Formel 4.4</i>	<i>Sum totale kostnader</i>	$STK = FTK + VTK$
<i>Formel 4.5</i>	<i>Sum totale enhetskostnader</i>	$SEK = \frac{STK}{Mengde}$
<i>Formel 4.6</i>	<i>Differansekostnad</i>	$DK = STK_2 - STK_1$
<i>Formel 4.7</i>	<i>Differanseenhetskostnad</i>	$DEK = \frac{DK}{\text{Endring i mengde}}$
<i>Formel 4.8</i>	<i>Sum totale inntekter</i>	$STI = \text{Salgspris (P)} \cdot \text{Mengde (X)}$
<i>Formel 4.9</i>	<i>Salgspris</i>	$P = \frac{\text{Salgsinntekt (STI)}}{\text{Mengde (X)}}$
<i>Formel 4.10</i>	<i>Resultat (overskudd eller underskudd)</i>	Resultat = Salgsinntekt (STI) – Sum totale kostnader (STK)